

LILI POTPARA

Lektorirati ali ne

*“Uzakoniti polpismenost ali opismenjevati?”
Udrihati vsevprek ali kaj tvornega sporočiti?”*

Vsakič, ko mi pride pod roke besedilo, kjer avtor že takoj v uvodu prehaja iz enega frontalnega napada v drugega in uporablja deklarativne stavke, včasih zaradi posebnega poudarka natisnjene krepko, postanem kot bralka zelo pozorna. Hopla, pomislim, tole je sočno, nekdo si upa, da vidimo, kam to pelje.

Gospa Barbara Lenarčič v uvodu članka z naslovom, ki je v mojem zapisan v narekovajih, oznani, da so jezikovni lektorji neka nepotrebna nadloga, ki bi jo bilo treba izkoreniniti, kajti v nasprotnem bo slovenski narod (p)ostal bolj ali manj nepismen. Potem nekoliko pomodruje, da je nemara celo neetično, če kdo šari po avtorskem pisanju, in da so lektorji po tihem razglašeni za edine pismene državljane Slovenije, pa še to ne vsi. Potem sledi dolg lok bolj ali manj povezanih trditev v bolj ali manj izvrstni (po njeni izjavi nelektorirani) slovenščini, da bi bralec proti koncu izvedel, da brez lektorjev, usposobljenih jezikoslovcev ali kar institucionaliziranih timov tovrstnih strokovnjakov Slovincem grozi jezikovni, če ne kar splošni propad. Menda bi bilo kršitve jezikovnih norm treba celo kaznovati. Rahlo zmedena se lotim ponovnega, podrobnejšega branja članka. S svinčnikom za podčrtavanje. Pa pogledjmo:

“Na moč čudno je, če znanstveniki, prevajalci, uslužbenci, delavci pri javnih občilih ali celo nekateri pisatelji ne obvladajo osnovnega orodja, s katerim delajo, in potrebujejo živ invalidski

voziček za ustvarjanje in poročanje v lastnem jeziku." Svoje trditve ni podprla z nobenim argumentom, še zlasti pa me moti generični "nekateri". Da ne omenjam "invalidskega vozička". Morda sem tudi jaz polpismena prevajalka in pisateljica, morda sem dnevno obkrožena z narodu sovražnimi, jezikovno nepodkovanimi sodržavljani, pa tega sploh ne vem ... Zaskrbljujoče. Po avtoričinem mnenju sploh nihče ne bi smel ničesar sporočati v pisni ali govorni obliki, če njegovo poznavanje materinščine ni brezhibno. Kmalu zatem pa – glej ga zlomka – retorično vprašanje: "Ali moramo vsi Slovenci postati pesniki, če se hočemo svobodno pisno izražati?" In njeno mnenje, da so nelektorirana pisma bralcev "ena redkih verodostojnih besedil, ki jih imamo možnost brati." Nekako se začnem počutiti neumna in neizobražena, ker nikakor ne morem slediti njenemu miselnemu toku in ne vem, kaj pravzaprav poskuša dokazati. Tudi tale cvetka se najde v šopku: "Učenje tujih jezikov pa večini bolj škodi kot koristi, ker zaradi njihovega vpliva ne znajo več svojega; ne govoriti, ne pisati v njem, ne prevajati vanj." Spet se počutim osebno prizadeto in zdaj tudi že jezno. Hvala bogu v Sloveniji horda ljudi poleg materinščine dobro obvlada tuje jezike, se v njih sporazumeva, piše, prevaja, drugače ne bi bilo ne trgovanja, ne širjenja naše kulture, ne penfrendovstva ... da ne naštevam, ker bi bilo preveč naivno. Kaj za vruga se tukaj dogaja? Nekako se avtorici zdi, da bi bilo treba ubogi neuki slovenski narod v šoli "opismenjevati", kar pa ne pomeni učenja slovnice in pravopisa, temveč – kaj? Tega iz članka ne izvemo, čeprav je udrihanju po neustreznosti poučevanja slovenščine v šolah namenjeno kar nekaj besedila. Začnem ugibati. Morda za gospo Lenarčič "opismenjevanje" pomeni prav tisti dar izražanja, povezanega sporočanja, sposobnosti jasno in razumljivo ubesediti svoje misli ter argumentirati mnenja, ki ga njej – kot se zdi ob branju njenega pisanja – primanjkuje? Skratka, nekaj ustvarjalnega. Toda tu spet nekaj ne štima. Kajti – po njenem mnenju – nihče naj ne bi imel pravice do izražanja, če se ne zna izražati pravilno in s čutom za svoj jezik, "če ne obvlada osnovnega orodja". Malo pofantaziram, kako bi moral arhitekt, ki izriše načrt prelepe vile, biti sposoben to vilo tudi zgraditi do zaključnih del. Ali izumitelj, ki se mu porodi zamisel za nov stroj, biti sposoben ta stroj tudi do potankosti izdelati. Do zadnjega vijaka, spojke in žice. Skratka, morda bi vsi morali znati čisto vse. Pisatelju in sploh nikomur se ne bi smela zapisati nobena nerodnost, vestno bi (po novem pravopisu) moral razpisati vse besede s "koli", čeprav jih je do sedaj pisal skupaj itd. itd. Toda v članku zasledim tudi tale stavek: "Pišočim se po drugi strani neredkokdaj zgodi, da zaradi lektoriranja trpi njihovo pisanje in celo strokovnost, saj ni mogoče, da bi se lektorji spoznali na vsa področja, poznali vse izrazje, vedeli bolje od pisca, kaj misli in kaj je hotel povedati."

Bolj ali manj obupam. Pač ne morem dognati, kam pes taco moli v članku, ki sem mu posvetila veliko pozornega bralskega časa. Ne dojamem, kaj avtorica "misli in kaj je hotela povedati". Nekako sklenem svoje razmišljanje, da če človek ne ve, kaj želi povedati, lahko še tako dobro in slovnično pravilno

obvlada jezik, da sploh ne potrebuje lektorja, ne uide mu nobena vejica in ne izpade nobena črka, toda še vedno sporoča protislovno in za bralca vsebinsko težko razumljivo. Lahko pa domišljeno in v jasnem loku pove, kar ima povedati, pa čeprav mu pri tem morda umanjka kak slogovno domišljen frazem. Kakor koli, po mojem skromnem mnenju ima vsakdo pravico do svojega mnenja in do tega, da ga izrazi, pa čeprav v smislu: "Posluš, jest mislm, da ga uni tam kr fajn serjejo." Če kdo ne razume prejšnjega stavka, naj prosim stopi z menoj v stik, da mu ga lektoriram.

Lili Potpara, prevajalka, pisateljica, profesorica angleščine in francoščine, gospodinja, občasna lektorica, bralka, mati, Slovenka, Črnogorka, avtorica polemičnih člankov, amaterska gobarka, sogovornica v nekaj jezikih, zoprna cinik, državljanka sveta in kar je še takih "etiket"

P. S. Dovoljujem lektoriranje in vsakovrstne namige za sporazumno izboljšanje besedila v jezikovnem ali vsebinskem smislu.

Wrong®

